

Asia: VN/20468/2024

Yksityisen kopioinnin hyvityksen uudistaminen - Selvityshenkilön kysely

Hyvitysvollisuuden piiriin kuuluvat teokset ja muut suojan kohteet

Kysymys 1: Mitä teoksia ja muita suojan kohteita hyvitysvollisuuden tulisi koskea, kun otetaan huomioon tietoyhteiskuntadirektiivin 2 artiklan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännökset?

Linkki direktiiviin: [Direktiivi - 2001/29 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Hyvitysvollisuuden tulee koskea ainoastaan sellaisia tekijänoikeussuojan kohteita, joiden oikeudenhaltijoille voi aiheutua vahinkoa yksityisestä kopiinnista. Esimerkiksi audiovisuaalisten sisältöjen osalta erilaiset maksulliset, lisensoidut suoratoistopalvelut ja teosten tallennemyynnin vähentyminen, sekä sopimuslisenssimallin kautta korvattava verkkotallennus ovat korvanneet maksutta tapahtuvaa yksityistä kopiointia.

Hyvitysvollisuuden piiriin kuuluva kopiointi

Kysymys 2: Minkälainen kopiointi yksityiseen käyttöön kuuluu mielestänne hyvitysvollisuuden piiriin ts. minkälaisten aineistojen kopiointi ja minkälaista tekniikkaa käyttäen?

- analoginen – analoginen, esim. painetun aineiston valokopiointi
- analoginen – digitaalinen, esim. painetun aineiston skannaus
- digitaalinen-analoginen, esim. sähköisesti tallennetun aineiston tulostaminen paperille
- digitaalinen – digitaalinen, esim. tietoverkossa olevan aineiston tallentaminen puhelimen muistikortille tai pilvipalveluun

Hyvitysvollisuuden piiriin pitäisi kuulua sellainen kopiointi, josta oikeudenhaltijoille syntyy taloudellista vahinkoa.

Tästä syystä esimerkiksi sellaisia aineistoja, joilla ei ole tekijänoikeutta (esim. viranomaisdokumentit tai reseptit), jotka ovat tallentajan itsensä luomia (esim. omat valokuvat tai videot) tai sellaista kopiointia, joka on jo muulla tavalla hyvitetty (esim. verkkotallennuspalvelun kautta tapahtuva tallentaminen tai lisensointiin perustuvan suoratoistopalvelun offline-tallennusominaisuus) ei pidä sisällyttää hyvityselvöllisyyden piiriin.

Verkkotallennuspalveluita koskee sopimuslisensointisäännös, joka korvaa oikeudenhaltijoille tallennuksesta syntyvän haitan. Verkkotallentamisesta on maksettu tekijänoikeuskorvauksia vuodesta 2015 alkaen, Kopioston vuoden 2023 avoimuusraportin mukaan televisio-ohjelmien verkkotallennuspalveluista kerätään vuosittain 14–15 miljoonaa euroa korvausta oikeudenhaltijoille.

Suoratoistopalvelun tarjotessa katselijoille offline-tallennusmahdollisuuden, kysymys on käytöstä, johon palveluntarjoaja on ostanut oikeudenhaltijoilta oikeudet, jolloin tallentamisesta ei synny vahinkoa tekijöille. Esimerkiksi Euroopan komissiolle laaditun raportin (Hugenholtz, Guibault, van Geffen: The Future of Levies in a Digital Environment) mukaan (s. 37) tietoyhteiskuntadirektiivin johdantolause 35 on nimenomaan pyritty kirjoittamaan siten, että kuluttajat välttyisivät maksamasta kaksinkertaisesti tekijänoikeudella suojatuista teoksista. Korvausta ei vaadita tilanteissa, joissa ”oikeudenhaltijat ovat jo saaneet maksun jossakin muussa muodossa, esimerkiksi osana lisenssimaksua”, kuten esimerkiksi suoratoistopalveluiden tapauksessa on tapahtunut.

Hyvityksen toteuttamistapa

Kysymys 3: Jos hyvitys toteutetaan tallennusalustamalla, niin mitkä laitteet, tallennusalustat ja palvelut tulisi sisällyttää hyvitysmaksun piiriin (esim. älypuhelin, tietokone, monitoimilaite, tallentava digisovitin, ulkoinen kiintolevy, muistitikku, ulkoinen tallennuspalvelu, tallennettava CD tai DVD, MP3-soitin)?

Tulisiko maksun koskea kaikkia laitteita, tallennusalustoja tai palveluita vai voitaisiinko jotain niistä sulkea maksun ulkopuolelle yleisesti tai joissain tapauksissa? Millä perusteella (ks. jäljempänä maksun suuruuteen vaikuttavista tekijöistä)?

Elisan näkemys on, että hyvitys tulee toteuttaa voimassa olevalla budjettimallilla. Laitemalli tuottaa kohtuuttoman määrän hallinnollisia kustannuksia suhteessa tekijöille maksettavan kohtuullisen hyvityksen määrään. Hyvitysmaksun ulkopuolelle pitäisi sulkea sellaiset laitteet ja alustat, joita ei käytetä pääasiassa hyvitysmaksuun oikeuttavaan tallentamiseen.

Kysymys 4: Olisiko tallennusalustamalla sijasta tai ohessa mahdollista periä hyvitysmaksua niiltä yksityishenkilöiltä, joilla on Suomessa laajakaista tai mobiililaajakaista (jäljempänä nettiliittymämalli), koska internetin kautta puhelimeen, tabletille, tietokoneeseen ja pilvipalveluun tehtävä kopiointi edellyttää jonkinlaista liittymää?

Onko nettiliittymämallilla mahdollista kerätä hyvitysmaksua kattavasti niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöön? Jos ei, mainitse esimerkkejä pois jäävistä tilanteista.

Elisa vastustaa voimakkaasti nettiliittymämallia. Yhdessäkään muussa maassa ei ole käytössä internet-liittymistä perittävää hyvitysmaksua. Myöskään aiemmissa, Arne Wessbergin tai Markus Leikolan selvityksissä hyvitystä ei ehdotettu perittäväksi internetliittymistä.

Maksuvelvollisuuden pitäisi perustua siihen, että laitetta käytetään pääasiallisesti tekijänoikeudellisten teosten kopioimiseen. Pelkästään se, että internetiä voidaan käyttää välineenä kopioinnissa, ei voi riittää hyvitysmaksuvelvollisuuden perusteeksi, kun otetaan lisäksi huomioon, miten monenlaisiin muihin tarkoituksiin internet-yhteyttä nykypäivänä käytetään. Maksuvelvollisuus kohdistuisi hyvin laajasti kuluttajiin eikä millään lailla erityisesti nimenomaan yksityisiä kopioita tekeviin.

Nettiliittymämallille ei löydy tukea myöskään yksityistä kopiointia koskevasta lainsäädännöstä tai Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä.

Kysymys 5: Miten varojen kerääminen tulisi järjestää muissa kuin tallennusalustamallissa tai nettiliittymämallissa niin, että varat voitaisiin viime kädessä kerätä vain niiltä yksityishenkilöiltä, jotka voivat valmistaa kopioita yksityiseen käyttöönsä?

Korvaus on kustannustehokkainta ja yksinkertaisinta järjestää nykyisen budjettirahoituksen kautta.

Maksun kerääminen ja maksun kohdentuminen

Kysymys 6: Tulisiko maksuvelvollisuus tallennusalustamallissa kohdentaa kaikkiin laitteiden ja tallennusalustojen valmistajiin, maahantuojiin sekä toissijaisesti jälleenmyyjiin sekä palveluiden tarjoajiin, jotka myyvät tuotteita tai palveluita, joiden loppukäyttäjä voi olla yksityishenkilö?

Korvaus on kustannustehokkainta ja yksinkertaisinta järjestää budjettirahoituksen kautta. Yksityisen kopioinnin vähentyessä, muista korvauksen keräysmalleista tulee nopeasti suhteettoman raskaita kohtuullisen hyvityksen määrään nähden.

Kysymys 7: Kenen tulisi nettiliittymämallissa olla ensisijaisesti maksuvelvollinen ja periä maksua liittymien haltijoilta? Tulisiko maksua periä kaikista yksityishenkilöiden nettiliittymistä vai tulisiko maksun perimiseen tehdä rajauksia nettiliittymän nopeuden tai liittymän haltijan iän perusteella?

Jos tällaista maksua perittäisiin, tulisiko sitä periä vuosittain vai jollakin muulla aikavälillä?

Nettiliittymämalliin ei pidä siirtyä. Nettiliittymää ei käytetä pääasiallisesti yksityiseen kopiointiin. Yhdessäkään muussa maassa ei ole käytössä internet-liittymistä perittävää hyvitysmaksua eikä mallille löydy perusteluja myöskään esimerkiksi yksityistä kopiointia koskevasta lainsäädännöstä tai Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöstä. Hyvitys tulee toteuttaa voimassa olevalla budjettimallilla.

Kysymys 8: Jos hyvitys maksettaisiin budjettivaroista tai erillisestä rahastosta, minkä tahon tulisi huolehtia maksun keräämisestä?

Nykyinen malli on ollut toimiva.

Maksun määräytyminen ja maksun suuruuteen vaikuttavat tekijät

Kysymys 9: Tulisiko maksun tason lähtökohtaisesti määräytyä tallennuskapasiteetin perusteella vai jollain muulla perusteella vai näiden yhdistelmänä?

Jos katsotte, että tallennuskapasiteetin sijasta tai ohessa olisi sovellettava muita määräytymisperusteita, niin mitä nämä perusteet olisivat ja millä perusteella niitä tulisi soveltaa?

-

Kysymys 10: Millä tavalla laitteiden monikäyttöisyyden ja tallennuslaitteiden ja tallentamiseen käytettävien välineiden rajan hämärtyminen tulisi ottaa huomioon hyvitysmaksullisia laitteita ja alustoja sekä palveluita määriteltäessä ja / tai maksun suuruutta määrättäessä?

Viranomaisten on hyvityksen määrää vahvistaessaan otettava huomioon, kuinka suuri yksityiseen käyttöön tarkoitettujen teoskappaleiden suhteellinen valmistuskapasiteetti alustalla on. Jos alustan käyttäjät kokonaisuutena eivät juurikaan käytä mainittua toimintoa, on mahdollista, että oikeudenhaltijalle syntyvä vahinko on vähäinen, eikä velvoitetta sopivan hyvityksen maksamiseen pitäisi syntyä. Maksuvelvollisuuden määrän pitäisi myös pienentyä tai velvollisuuden kokonaan poistua, jos tallentamismahdollisuutta käytetään sellaiseen tallentamiseen, josta ei synny tekijälle vahinkoa (esim. omien valokuvien, videoiden tai tekstitiedostojen tallentaminen) tai sellaiseen tallentamiseen, johon ei liity tekijänoikeuksia (esim. viranomaisen dokumentit, takuukuitit, reseptit jne.) tai tallentamiseen, joka on korvattu jo lisenssimaksuilla (esim. verkkotallennuspalvelulisenssin perusteella tapahtuva tallennus tai suoratoistopalveluiden offline-tallennus).

Kysymys 11: Millä tavalla teknisten toimenpiteiden käyttäminen tulisi ottaa huomioon?

-

Kysymys 12: Millä tavalla maksun suuruuden tulisi määräytyä nettiliittymämallissa?

Nettiliittymämallia ei pidä ottaa käyttöön. Sille ei ole perusteluja lainsäädännössä tai EU:n tuomioistuimen käytännössä.

Kysymys 13: Missä tilanteissa haitan voitaisiin katsoa vahingon olevan vähäinen ja millä perusteella? Olisiko määriteltävä tällaisen vahingon kynnyisarvo, ja jos olisi, niin mikä se voisi olla?

-

Maksun suuruus ja päätös maksun suuruudesta

Kysymys 14: Millä tavalla päätöksenteko hyvitysmaksun piiriin kuuluvista laitteista, tallennusvälineistä ja palveluista tulisi järjestää? Millä tavalla hyvitysmaksun suuruudesta tulisi päättää? Tulisiko yksityisen kopioinnin kokonaismäärää tarkastella nykyisenkaltaisilla yksityistä kopiointia koskevilla tutkimuksilla?

Elisa kannattaa nykyisenlaista järjestelmää, jossa eri intressitahot ovat edustettuina mm. yksityistä kopiointia koskevien tutkimusten järjestämisessä. Hyvitysmaksun suuruudesta on toistaiseksi päätetty valtion talousarvion yhteydessä ja Elisa pitää kannatettavana, että näin toimitaan edelleen. Päätöksenteossa kohtuullisen hyvityksen määrästä tulisi ottaa huomioon neutraalien tutkimusten tulokset liittyen esim. kopioinnin määrään.

Kysymys 15: Mikäli hyvitysmaksu tulisi mielestänne toteuttaa esimerkiksi erillisellä rahastomallilla tai nettiliittymämallilla, niin millä perusteella ja minkälaisella päätöksentekomekanismilla hyvitysmaksun määrästä tulisi päättää?

Päätöksenteon hyvitysmaksun määrästä tulisi pohjautua mahdollisimman neutraaliin ja värityttömään tutkimukseen. Nykyinen tutkimukseen perustuva malli on lähtökohdiltaan hyvä, mutta tutkimusta ei ole otettu hyvityksen määrästä päätettäessä huomioon.

Kysymys 16: Onko Suomen hyvitysmaksutaso kokonaisuutena (vuonna 2024: 11 miljoonaa euroa, vuonna 2025: 5,5 miljoonaa euroa) oikea suhteessa oikeudenhaltijoille aiheutuvaan vahinkoon?

Vuodelle 2025 ehdotettu 5,5 miljoonan hyvitys on oikeasuhteinen, Suomen väestö- ja kopiointimäärän huomioiden jopa suhteellisen korkea. Muista Pohjoismaista Ruotsissa hyvitysmaksu on vuonna 2018 ollut 5,5 miljoonaa ja Tanskassa 3,5 miljoonaa. Norjassa on vuodelle 2025 varattu 5,1 miljoonaa yksityisen kopioinnin hyvitystä varten.

Hyvityksen leikkaus on myös perusteltu, kun otetaan huomioon, että hyvityksen määrä on ollut 11 miljoonaa myös vuonna 2015, jonka jälkeen kopiointimäärät ovat laskeneet 422 miljoonasta tiedostosta 183 miljoonaan tiedostoon, eli 43 %.

Yksityisen kopioinnin laskevan trendin vuoksi laitemaksun palauttaminen vaikuttaa myös huonosti perustellulta. Järjestelmän hallinnointikulut eri toimijoille nousisivat nopeasti kohtuuttoman korkeiksi suhteessa siihen, mikä on kohtuullisen hyvityksen taso.

Hyvitysmaksukustannuksen henkilöllinen kohdentuminen

Kysymys 17: Miten mahdollinen vapautus hyvitysmaksusta tai maksetun hyvitysmaksun palautus olisi järjestettävä, jotta vapautuksen tai palautuksen saaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista, eikä kohtuuttoman vaikeaa?

Viittaamme edelliseen vastaukseen, laitemaksumalli synnyttää tarpeettomasti hallinnollisia kuluja suhteessa kohtuullisen hyvityksen tasoon.

Kysymys 18: Tulisiko työnantajan työntekijän käyttöön hankkimien / vuokraamien älypuhelimien, joiden haltijana on luonnollinen henkilö, kuulua hyvitysmaksun piiriin, ja millä tavalla maksun keräämisen tällaisten puhelimien osalta tulisi tapahtua? Miten työntekijöiden käytössä oleviin kannettaviin tietokoneisiin tulisi suhtautua?

Ammattikäyttöön hankittu laite tai palvelu ei kuulu yksityisen kopioinnin hyvityksen piiriin.

Hyvitysmaksun alueellinen kohdentuminen

Kysymys 19: Onko hyvitysmaksun kerääminen mahdollista, jos yksityishenkilö ostaa tallennuslaitteen tai -alustan ulkomaisesta verkkokaupasta? Entä silloin, jos yksityishenkilö hankkii tallennuspalvelun (pilvipalvelu) ulkomailta?

Miten tällaista toimintaa voidaan valvoa? Mikäli tätä ei voida valvoa, olisiko tarkoituksenmukaisempaa kerätä hyvitysmaksua tallennuslaitteiden sijasta tai ohessa sellaisilta luonnollisilta henkilöiltä, joilla on laajakaistaliittymä Suomessa?

Mikäli hyvitysmaksua kerätään kotimaisista tallennuslaitteista tai -alustoista, se pitäisi kerätä myös ulkomaisista vastaavista. Muussa tapauksessa kotimaiset toimijat asetetaan perusteetta epäedulliseen asemaan suhteessa ulkomaisiin toimijoihin. Tallennuspalveluiden ja -laitteiden ostaminen ulkomailta on nykyään hyvin helppoa. Tällaisen järjestelmän luominen aiheuttaa kuitenkin merkittäviä hallinnollisia kuluja.

Maksuvelvollisen tilitysvollisuus

Kysymys 20: Jos hyvitysmaksuvelvollisuus koskisi tallennuslaitteiden ja -alustojen valmistajia, maahantuojia, myyjiä ja tallennuspalveluiden tarjoajia, niin miten maksu- ja tilitysvollisuus oikeudenhaltijoille olisi järjestettävissä niin, että sen aiheuttama kustannusrasitus ja hallinnollinen taakka olisi mahdollisimman pieni?

Jos katsotte, että maksu olisi kerättävissä keskitetyimmällä tavalla, niin miltä taholta ja miten maksun kerääminen ja tilitysvollisuus hoidettaisiin?

Olisi hyvin vaikeaa järjestää maksu- ja tilitysvollisuutta niin, että sen aiheuttama kustannusrasitus ja hallinnollinen taakka eivät muodostuisi kohtuuttoman suuriksi.

Kysymys 21: Onko maksu- ja tilitysvollisuuden kannalta merkitystä, tapahtuuko tilitys yhdelle vai useammalle oikeudenhaltijoita edustavalle taholle?

Ei ole nykyisessä mallissa.

Maksun keräävä taho ja maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille

Kysymys 22: Onko näkemyksenne mukaan tältä osin tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin?

Olisiko riittävää, jos laissa olisi säännökset yleisistä varojen tilitystä ja käyttöä koskevista perusteista, joita noudattaen hyvitysmaksuvarat keräävä ja/tai tilittävä taho (tai tahot) voisi päättää jakosuhteesta yksilöllisten tilitysten ja tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin käytettävien varojen välillä sekä tilityisperusteista ja varojen jakamisesta?

Millä tavalla maksuvarojen tilitys oikeudenhaltijoille tulisi järjestää niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja kuluja?

Nykyistä tilannetta ei ole tarvetta muuttaa.

Kysymys 23: Millä tavalla tulisi määritellä varojen jakautuminen eri aloja edustaville oikeudenhaltijaryhmille?

Puolueettoman, mahdollisimman neutraalin ja väritymättömän tutkimuksen perusteella sekä pohjautuen siihen, minkä verran yksityisestä kopioinnista aiheutuu haittaa eri aloja edustaville oikeudenhaltijatahoille.

Järjestön valvonta

Kysymys 24: Onko näkemyksenne mukaan järjestön valvonnan osalta tarvetta tehdä muutoksia tekijänoikeuslakiin? Jos on, niin mitä muutoksia ja millä perusteella?

-

Yhteenveto

Kysymys 25: Minkä järjestelmän tai järjestelmien yhdistelmän pohjalta (mahdollisine muokkauksineen) hyvitys tulisi ensisijaisesti järjestää tarvittavine muutoksineen:

nykyisin voimassaolevan budjettimallin pohjalta,

Kysymys 26: Onko olemassa jotain olennaisia näkökohtia, joita ei ole kysytty, mutta jotka katsotte tarpeelliseksi tuoda esiin?

Esim. vuonna 2011 laitemaksumallin aiheuttamia hallinnointikuluja kaupan eri portailla, samoin kuin hyvitysmaksun keräämisestä ja maksuvarojen hallinnoimisesta aiheutuneita kuluja arvioitiin olevan n. 1,5–1,7 euroa miljoonaa vuodessa. Ei ole syytä olettaa, että lähes 15 vuotta myöhemmin nämä kulut olisivat merkittävästi pienemmät. Sen lisäksi laitemaksun kautta rahoitettu hyvitysmaksujärjestelmä aiheutti merkittävän määrän työtä eri viranomaisille. Tilanteessa, jossa valtio on arvioinut, että 5,5 miljoonaa on kohtuullinen hyvityksen taso jatkuvasti vähenevästä yksityisestä kopioinnista, näin kallis malli maksun keräämiselle ei ole perusteltu.

Meltti Sonia
Elisa Oyj